పోతనభాగవతంలో రసగుళికలు

– ఆర్.శర్మ దంతుర్తి

28 వ భాగం

వామనావతారం - 2

పాల సముద్రంలో చిలకడం అయిపోయింది. అందులోంచి బయటకొచ్చినవాటిని ఇటు రాక్షసులూ అటు దేవతలూ పంచుకున్నారు కదా? చివర్లో అమృతం దొరికింది కానీ ధన్వంతరి చేతిలోంచి రాక్షసులు ఎత్తుకుపోయే సరికి విష్ణువు మోహినీ అవతారం లో దాన్ని దేవతలకి పంచిపెట్టాడు. అంటే ఉచ్ఛైశ్రవం, మత్తు కలిగించే వారుణి లాంటివి తప్ప మిగతా పనికొచ్చేవి రాక్షసులకి దక్కలేదు. బ్రహ్మ జ్ఞానం లభించే దారిలో అ మిగతా చెడు గుణాలు, కోరికలు ఇంకా మిగిలిపోయేయి ఇటువైపు. అవి పోవాలి కదా? దానికోసం మళ్ళీ పాటుపడాలి.

అదే విధంగా అమృతం పోగొట్టుకున్న బలి, రాక్షసులూ మళ్ళీ గురువుగారి దగ్గిరకెళ్ళి మొరపెట్టుకున్నారు (అంటే మళ్ళీ సాధన మొదలు పెట్టారన్నమాట).

సీ. పురుహూతుచే నొచ్చి పోయి భార్గవులచే;
బలి యెట్టకేలకు బ్రతికి వారి
చిత్తంబురాఁ గొల్చి శిష్యుఁడై వర్తింప;
వారు నాతని భక్తి వలన మెచ్చి
విశ్వజిద్యాగంబు విధితోడఁ జేయింప;
భవ్యకాంచనపట్ట బద్ధ రథము
నర్కువాజులఁ బోలు హరులుఁ గంఠీరవ;
ధ్వజము మహాదివ్యధనువుఁ బూర్ణ [8-439]

తే. తూణయుగళంబుఁ గవచంబుఁ దొలుత హోమ
పావకుం డిచ్చె; నమ్లాన పద్మమాలఁ
గలుష హరుఁడగు తన తాత కరుణ నొసఁగె;
సోమ సంకాశ శంఖంబు శుక్రుఁ డిచ్చె. [8-439.1]

గురువుకి బలి చేసిన సేవ వల్ల మంచి అభిప్రాయం ఏర్పడింది. దాంతో బలిచేత విశ్వజిద్యాగం చేయించాడు. అందులోంచి బంగారు రథం, దివ్యమైన ధనువూ అవన్నీ బయటకొచ్చేయి. ఇక్కడ బలి తాత ప్రహ్లాదుణ్ణి పోతన ఏమన్నాడో గమనించారా? కలుష హరుడు – పాపాలని పోగొట్టేవాడు.

క. పాణియు, రథియుఁ, గృపాణియుఁ,
దూణియు, ధన్వియును, స్రగ్వి తురగియు, దేహ
త్రాణియు, ధిక్కృత విమత
ప్రాణియు, మణి కనక వలయ పాణియు నగుచున్. [8-441]

ఇవన్నీ పట్టుకుని మిగతా విషయాలు చూడ్డానికి బయల్దేరేడు. అసలు విషయం ఏమిటంటే ఇంద్రుణ్ణి జయించాలి. దేవతలెవరూ లేకుండా చేస్తే తానే ఇంద్రుడైపోవచ్చు. దానిక్కావాల్సిన ధనువూ, గుర్రాలు, రథం అన్నీ సిద్ధంగా ఉన్నాయి కదా? ఇప్పుడు వీటితో బయల్దేరి వెళ్ళాడు. సాధారణంగా తెలుగు కవులు సులువైన అక్షరాలతో పద్యాలు రాస్తూ ఉంటారు. అంటే "క్ష," "ణ" మొదలైనవి వదిలేసి. అంటే అసలు అలాంటి కవులు లేరని కాదు కానీ చదివేవాళ్ళకి అర్థం అవడం కోసం అన్నమాట. ఈ పద్యంలో పోతన "ణ" అక్షరాన్ని ఎలా వాడారో చూసారా?

మ. పలుదానంబుల విప్రులం దనిపి తద్భద్రోక్తులం బొంది పె
ద్దలకున్ మ్రొక్కి విశిష్టదేవతల నంతర్భక్తిఁ బూజించి ని
ర్మలుఁ బ్రహ్లాదునిఁ జేరి నమ్రశిరుఁడై రాజద్రథారూఢుఁడై
వెలిఁగెన్ దానవ భర్త శైల శిఖరోద్వేల్లద్దవాగ్నిప్రభన్. [8-442]

ఎక్కడికి బయల్దేరేడు? యుద్ధానిక్కాదు! ముందు వెళ్ళి విప్రులందరికీ దానాలు అవీ ఇవ్వడానికీ, ఉన్న కులదేవతల్నీ వాళ్ళనీ పూజించి, తాతగారైన ప్రహ్లాదుడి దీవెనలు అందుకోవడానికీను. ఓ విషయం గమనించారా? ధనువూ, రథం అవీ దొరగ్గానే ఒక్కసారి పరుగెట్టుకుంటూ పోలేదు యుద్ధానికి. ఎందుకంటే శతృవు అమృతం తాగిన ఇంద్రుడు. తన దగ్గిరెంత బలం ఉన్నా వెనకా ముందూ చుసుకోకుండా వెళ్ళకూడదు కదా? పెద్దల ఆశీస్సులూ, దేవతల దీవెనలూ, విప్రుల ఆశీర్వచనాలూ సంపాదించడం మొదటి ఎత్తు. ఈ క్రమంలో చూస్తే బలి హిరణ్యకశిపుడిలాగే ప్రణాళికలన్నీ సిద్ధం చేసుకుంటున్నాడన్నమాట. "వెలిఁగెన్ దానవ భర్త శైల శిఖరోద్వేల్లద్దవాగ్నిప్రభన్" అనేది చదివితే హిరణ్యకశిపుడి తపస్సులో "ఉగ్రాచార దైత్యేంద్రమూర్ధ దిశోద్ధూత సధూమ హేతిపటలోదంచత్తపోవహ్నిచేన్ [7-73]" అనే పద్యం గుర్తురావడం లేదూ?

క. దండిత మృత్యు కృతాంతులు
ఖండిత సుర సిద్ధ సాధ్య గంధర్వాదుల్
పిండిత దిశు లమరాహిత
దండాధీశ్వరులు సములు దన్నుం గొలువన్. [8-443]

రాక్షస సేనానాయకులూ, సుర సిద్ధ సాధ్య గంధర్వాదులందరూ సేవిస్తూండగా వీళ్లందర్నీ వెంటబెట్టుకుని యుద్ధానికి బయల్దేరేడు.

క. చూపుల గగనము మ్రింగుచు
నేపున దివి భువియు నాత లీతల చేయన్
రూపించుచు దనుజేంద్రుఁడు
ప్రాపించెను దివిజనగర పథము నరేంద్రా! [8-444]

విశ్వజిద్యాగంలో తనకొచ్చిన దివ్యమైన ధనస్సు ఉంది. కూడా యోధానుయోధులున్నారు. వీళ్ళని వెంటబెట్టుని వెళ్ళే బలి ఎలా ఉన్నాడు? చూపులతో గగనము మింగేలాగా ఉన్నాట్ట. దివిని భువినీ తలకిందులు చేయడానికి (దివి భువియు నాత లీతల చేయన్) సిద్ధంగా ఉన్నాడు. అంటే తాను పాలించే భువిమీదకి ఇంద్రుణ్ణి తోసేసి తాను అమరావతికి రాజవ్వడానికి బలి బయల్దేరేడు అని పోతన చమత్కారం.

మ. కనియెం బుణ్యజనౌకమున్ విగతరోగస్వప్న పీడాన్న ఖా
దన సంశోకముఁ బుష్ప పల్లవ ఫలోద్దామద్రుమానీకమున్
స్వనితోద్ధూత పతాకముం బ్రవిచరద్వైమానికానీకమున్
ఘన గంగాసలి లైకమున్ మఘవయుక్తశ్రీకమున్ నాకమున్. [8-446]

అలా అమరావతి కేసి పోయి పోయి స్వర్గాన్ని చేరేడు దండయాత్రకి. ఆ స్వర్గం – ఆకలీ, రోగాలు రొచ్చులూ లేని చోటు. ఆకాశగంగా జలాలు, ఉరుములవలె ఎగురుతున్న జండాలు కలది. విమానాలు తిరుగుతున్నదీ అయిన స్వర్గాన్ని (నాకమున్) చేరాడు. ఈ పద్యంలో ప్రాస ఎలా ఉందో గమనించారా? (ద్రుమానీకమున్, వైమానీకమున్, గంగాసలి లైకమున్, మఘవయుక్తశ్రీకమున్, నాకమున్)

సీ. బలి వచ్చి విడియుట బలభేది వీక్షించి;
గట్టిగాఁ గోటకుఁ గాపు పెట్టి
దేవవీరులుఁ దాను దేవతామంత్రిని;
రప్పించి సురవైరి రాకఁ జెప్పి
ప్రళయానలుని భంగి భాసిల్లుచున్నాఁడు;
ఘోరరాక్షసులను గూడినాఁడు
మన కోడి చని నేఁడు మరల వీఁ డేతెంచె;
నే తపంబున వీని కింత వచ్చె? [8-452]

ఆ. నీ దురాత్మకునకు నెవ్వఁడు దోడయ్యె?
నింక వీని గెల్వ నేది త్రోవ?
యేమి చేయువార? మెక్కడి మగఁటిమి?
నెదురు మోహరింప నెవ్వఁ డోపు? [8-452.1]

బలి రావడం ఇంద్రుడు చూసాడు. కోటకి కాపు పెట్టి అందర్నీ రావించి అడుగుతున్నాడు, "మొన్నటికి మొన్న వీడు మనచేతిలో చావు దెబ్బలు తిన్నాడే, మరి ఇప్పుడింత బలం ఎలా వచ్చింది బలికి? వీడికి గానీ వేరే ఎవరైనా తోడయ్యారా? ఇప్పుడు మనకేమిటి దారి?" ఈ సీస పద్యం ఎంత సులభంగా ఉందో గమనించారా? ద్రాక్షాపాకం రాయడంలో పోతనకి సాటిరారు ఎవరూ అనిపిస్తుంది భాగవతం చదువుతూ ఉంటే.

క. మ్రింగెడు నాకాశంబునుఁ
బొంగెడు నమరాద్రి కంటెఁ బొడవై వీఁడున్

మ్రింగెడుఁ గాలాంతకు క్రియ
భంగించును మరలఁ బద్ద బంకజగర్భున్. [8-453]

ఇప్పుడు ఇంద్రుడి పరిస్థితి ముందు నుయ్యా వెనక గొయ్యీ అన్నట్టుంది. అదే అంటున్నాడు బృహస్పతితో. మేరు పర్వతం కంటే పొడవై మొత్తం అమరావతి మింగేసేలా ఉన్నాడు బలి ఇప్పుడు. బ్రహ్మదేవుడైనా వీణ్ణి ఆపగలడా?

క. ఈరాదు రాజ్య మెల్లనుఁ
బోరాదు రణంబు చేయఁ బోయితి మేనిన్
రారాదు దనుజుచేతను
జారా దిట మీఁద నేమిజాడ మహాత్మా! [8-454]

పోనీ బలిని రప్పించి రాజ్యం ఇచ్చేద్దామా అంటే అలా కుదరదు; బలి అసురుడు కదా? అదలా ఉంచి యుద్ధానికి పోదామా అంటే వీడి ప్రతాపం చూస్తే ఒళ్ళు జలదరిస్తోంది – యుద్ధానికెళ్తే వెనక్కొస్తామనే ఆశ లేదు. ఈ సంకటం నుంచి ఎలాగా తప్పించుకోవడం, మీరే చెప్పండి మహాత్మా అని అడుగుతున్నాడు. ఇప్పటిదాకా చదివిన పద్యాలని పోతన "దుర్భర దానవ ప్రతాపము" అని వర్ణించాడు. ఇప్పుడు బృహస్పతి చెప్తున్నాడు ఇంద్రుడితో.

సీ. వినవయ్య దేవేంద్ర వీనికి సంపద;
బ్రహ్మవాదులు భృగుప్రవరు లర్థి
నిచ్చిరి; రాక్షసు నెదురను నిలువంగ;
హరి యీశ్వరుఁడు దక్క నన్యజనులు
నీవును నీ సముల్ నీకంటె నధికులుఁ;
జాలరు; రాజ్యంబు చాలు; నీకు
విడిచి పోవుట నీతి విబుధనివాసంబు;
విమతులు నలఁగెడువేళ చూచి [8-456]

తే. మరలి మఱునాఁడు వచ్చుట మా మతంబు;
విప్రబలమున వీనికి వృద్ధివచ్చె
వారిఁ గైకొన కిటమీఁద వాఁడి చెడును;
దలఁగు మందాక రిపుఁ బేరు దలఁపరాదు [8-456.1]

చూడు నాయనా ఈ బలం అంతా బలికి బ్రాహ్మణ తేజం వల్ల వచ్చింది. శుక్రాచార్యులు విశ్వజిద్యాగం చేయించి శస్త్రాస్త్రాలు ఇచ్చారు. వీటితో వచ్చిన బలిని ఎదుర్కోవడానికి నారాయణుడు, పరమశివుడూ తప్ప మిగతావాళ్ళు ఎందుకూ పనికిరారు. మనం ఇప్పుడు చేయ గలిగింది ఏమిటంటే వీడికి స్వర్గాన్ని వదిలేసి పారిపోవడం మంచిది. రాబోయే రోజుల్లో బలికి కీడు మూడుతుంది. అప్పుడు మరో ఉపాయం ఆలోచించవచ్చు.

వ. అనినం గార్యకాల ప్రదర్శి యగు బృహస్పతి వచనంబులు విని కామరూపులై దివిజులు త్రివిష్టపంబు విడిచి తమతమ పొందుపట్లకుం జనిరి; బలియునుం బ్రతిభట వివర్జిత యగు దేవధాని నధిష్ఠించి జగత్త్రయంబునుం దన వశంబు జేసికొని విశ్వవిజయుండై పెద్ద కాలంబు రాజ్యంబు జేయుచుండె, శిష్యవత్సలులగు భృగ్వాదు లతని చేత శతాశ్వమేధంబులు చేయించిరి; తత్కాలంబున. [8-458]

అలా అనగానే ఇంద్రుడూ దేవతలూ స్వర్గాన్ని బలికి వదిలేసి వెళ్ళిపోయారు. ఇంద్రపదవి ఆక్రమించుకున్న బలి ఇప్పుడు అసలైన ఆలోచన అమల్లో పెట్టాడు. అదేమిటంటే తనకి తెల్సినంతలో దేవతలని జయించడం పెద్ద పని కాదు కానీ స్థిరంగా ఇంద్రపదవిలో కూర్చోవడం కుదరదు. అదీగాక దేవతలకి ఎప్పుడు కావాలిస్తే అప్పుడు సహాయం చేయడానికి త్రిమూర్తులూ అందరూ కాసుకుని కూర్చునుంటారు. అయితే మరో విధంగా ఇంద్రపదవి సంపాదించవచ్చు; అదేమిటంటే నూరు అశ్వమేధాలు చేయడం. ఈ ఆలోచనల్తో వెంతనే ముల్లోకాలనీ లోబరచుకుని నూరు అశ్వమేధాలు చేసేడు. అంటే ఇంక ఇంద్రపదవి తనదే. ఇదంతా ఎందుకు చేసాడో ఓ సారి గమనిస్తే బలి బ్రహ్మాండమైన తెలివితేటలు కలవాడని మనకి తెలుస్తుంది. తాత ప్రహ్లాదుణ్ణి శ్రీహరి కనికరించాడు సరే, మరి ముత్తాత హిరణ్యకశిపుణ్ణో? ఎంత కష్టమైన కోరిక కోరినా నాగుపాము ఎలకని పట్టినట్టూ సంహరించేశాడు కదా? అంటే యుద్ధంలో శ్రీహరిని గెలవడం అసంభవం. తాను అసుర తత్వం గలవాడు కనక ప్రహ్లాదుడిలా శ్రీహరి భక్తుడవలేడు. తాత ముత్తాతల మాట అటుంచి తండ్రి సంగతి ఆలోచిస్తే బలి తండ్రి విరోచనుడు ఎవరొచ్చి ఏమడిగినా ఇవ్వాలనుకుని ఓ యాగం మొదలుపెట్టాడు. ఆ యాగం పూర్తైతే ఇంద్రపదవి దొరుకుతుంది. అప్పుడు ఇంద్రుడు మారు రూపంలో వెళ్ళి దేహి అనడం, ఏమి కావాలో కోరుకో అంటే మీ దేహం ఇవ్వండి అని అడగడం, దానితో తన తండ్రి విరోచనుడు తనువు చాలించడం బలి ఎరిగిందే. మరి ఇంకెలా ఇంద్రపదవి శాశ్వతంగా సంపాదించడం? ఇవన్నీ జాగ్రత్తగా ఆలోచించుకుని ఈ శతాశ్వమేధాల బాట ఎంచుకున్నాడన్న మాట. ఇప్పుడు నిజంగానే బలి ఇంద్రపదవి అధిష్టించడానికి అర్హుడు. మరి ఇద్దరు ఇంద్రులు ఒకే సింహాసనం మీద కూర్చోవడం కుదరదు కదా?

బలి మనఃస్థితి ఓ సారి గమనిస్తే మనకి విశదమయ్యేది ఏమిటంటే ఒక్కో అశ్వమేధయాగం చేస్తూ పోయేసరికి తనకి తెలియకుండా తాను పవిత్రమౌతూ ఆత్మ సాక్షాత్కారానికి ఆయుత్తమౌతున్నాడు. ఇంద్రపదవి మాట అటుంచి తాను వేసుకున్న ప్రణాళికల వల్ల శ్రీహరి దర్శనానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు ఈ శతాశ్వమేధాలవల్ల. ఈ యాగాలలో ఇచ్చే దానాలు ఎంత గొప్పగా ఉంటే తాను అంత గొప్పగా ఇంద్రపదవి నిర్వహించవచ్చు. అయితే ఈ ఇవ్వడం అనేది ఒక అలవాటులాగా తయారైంది నూరు ఆశ్వమేధాలవల్లాను. ఈ అలవాటు వల్ల "నేను ఇవ్వ(లే)ను" అనడం మర్చిపోయేడు. ఎప్పుడైతే ఇవ్వనూ అని అంటాడో అప్పుడు ఇంద్రపదవికి అర్హత పోతుంది. మొదట్లో "దానం చేస్తే పుణ్యం వస్తుందనే కోరిక" వల్ల దానం చేయడం, ఆ తర్వాత అది అలవాటుగా మారడం ఒక మార్పు. ఆ తర్వాత 'పుణ్యమో పాపమో, అవతలవాడిని ఆదుకోవాలి' అనే ఆలోచన తో దానమివ్వడం. ఆ తర్వాత పై మెట్టు – సూర్యుడు ఇటుతిరిగి అటుతిరిగినా సరే ఇచ్చితీరుతాననడం. ఇలా మార్పు వస్తూ మనం మనకి తెలియకుండానే మారుతూ ఉంటాం. బలికి జరిగిందదే. ఇప్పుడు అన్నింటికీ రంగం సిద్ధమైంది. మరి ఇంతటి పుణ్యం చేసుకున్న బలిని శ్రీహరి స్వహస్తాలతో సంహరించగలడా? ఆయనే కదా చెప్పేడు భగవద్గీతలో –

పార్థనైవేహ నాముత్ర వినాశస్తస్య విద్యతే
నహి కల్యాణకృత్కస్చిద్దుర్గతిం తాత గచ్ఛతి (శాంఖ్య యోగం 6.40)

(నాయనా, మంచి పనులు చేసేవాళ్ళు ఎన్నటికీ దుర్గతి పొందరు). బుద్ధికీ మేధస్సుకీ, మనసుకీ అందదు కదా భగవంతుడంటే? మరి ఇన్ని ప్రణాళికల్ని వేసుకున్న బలిని తప్పించడం ఎలా? చావు రాకూడదని క్లిష్టమైన కోరిక కోరిన హిరణ్యకశిపుణ్ణి సంహరించిన శ్రీహరి బలిని ఏమి చేయబోతున్నాడో వచ్చే వ్యాసం నుంచీ చూద్దాం.

పోతన భాగవతం ఇంటర్నెట్లో ఇక్కడ చూడవచ్చు: http://telugubhagavatam.org/

(కొనసాగింపు వచ్చే సంచికలో)

COMMENTS